

Тетяна ЯЦЕЧКО-БЛАЖЕНКО

Світлана ЯЦЕЧКО

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МУЗЕЙНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Школи і музеї є цілком незалежними установами, кожна з яких виконує певні функції і має свої властиві особливості. Однак між ними так багато спільного, що їх можна було б об'єднати в єдиний освітній комплекс. Руйнування одного із них відразу ж негативно позначиться на стані суспільства і держави, і може загрожувати падінням моральності і втратою патріотизму.

Школи і музеї надають єдиний освітній простір і певним чином вирішують питання виховання та освіти. Тільки якщо для школи освіта і виховання є пріоритетними напрямками діяльності, то музей зі своїми завданнями і функціями цілком міг би стати закладом додаткової освіти та виховання.

Відповідно до сучасних вимог до освіти музей володіє набагато більш ширшим діапазоном можливостей, ніж школа чи ВНЗ для вирішення деяких завдань і проблем виховання та освіти. Головними функціональними можливостями музею є розвиток здатності отримувати інформацію з першоджерела, формування понятійного апарату через спостереження предметів матеріального світу, суміщення процесу пізнання з позитивними емоціями. Саме тому на сучасному етапі розвитку музейної справи України дуже важливою є роль студентів, які навчаються за спеціальністю «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури».

Процес професійного становлення студентів – майбутніх музейних працівників неможливий без навчальної педагогічної практики. В Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки студенти спеціальності «музейна справа та охорона пам'яток історії та культури» проходять педагогічну практику на IV курсі.

Педагогічна практика для студента-музейника є дуже складним і відповідальним етапом на шляху до здобуття своєї професії. В період практики, коли студенти-практиканти входять у нову соціальну роль, безпосередньо знайомляться з професійно-педагогічною діяльністю, дуже важливо вселити їм думку про те, що «творчість – це не якась окрема сторона педагогічної праці, а найсуттєвіша і необхідна її характеристика» [1, 94].

Педагогічна діяльність вимагає глибоких знань у різних галузях науки. Зміст вищої педагогічної освіти складається з таких блоків, як культурологічний, психолого-педагогічний, предметний і методичний. Їх єдність і тісна взаємодія забезпечують високу педагогічну культуру і педагогічну майстерність вчителя, є підставою для формування педагогічних здібностей у музейного працівника під час проведення екскурсії для школярів та студентів [15].

Особливість музейного сприйняття полягає в тому, що засвоєння понять поєднується з процесом розвитку зворотних зв'язків між музейним предметом і відвідувачем: чим глибше й повніше пізнається музейний предмет (отже, і подія, яка за ним стоїть), тим більше виникає зацікавленість в його глибокому пізнанні. Знання, отримані в музеї, це не просто розширення світогляду, а засвоєння понять, явищ, вплив на формування переконань [8, 54-55].

Практика у школі збільшує самореалізацію майбутніх музейних працівників, мобілізує особистісний потенціал та виявляє приховані здібності студента. У процесі практики відбувається інтенсивне ознайомлення з усіма аспектами майбутньої роботи з дітьми, проявляється критичне та осмислене ставлення до інформації, що вивчається, включаються механізми педагогічної рефлексії, формуються основи професійної самооцінки.

Педагогічна практика студентів IV курсу спеціальності «музейна справа» історичного факультету має свої особливості. Її специфіка полягає у тому, що вона носить комплексний характер, який вимагає від студента мобілізації та застосування усіх набутих знань, умінь і навичок по обраній

спеціальності, загальній ерудиції, а також індивідуальних здібностей. Педагогічна практика спрямована на те, щоб розвинути у студентів уміння навчати у навчально-виховних закладах на базі сформованої у них компетенції та знань основ теорії методики, педагогіки, психології, уміння поєднувати теоретичні знання майбутніх учителів з практичною діяльністю навчання учнів; забезпечити практичне пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та опанувати способи її організації, вміння вирішувати конкретні методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; виховати у студентів потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності [5, 204].

Виходячи з завдань та змісту педагогічної практики в педагогіці виокремлюються такі її функції: адаптаційна (студенти не тільки знайомляться з різними типами навчально-виховних закладів та організацією роботи в них, але й звикають до ритму педагогічного процесу школярів, починають орієнтуватись у системі внутрішньо-шкільних стосунків і зв'язків); навчальну (отримані в процесі теоретичної підготовки знання перевіряють практично, тобто знаходять втілення у діяльності студента-практиканта; відбувається процес вироблення основних педагогічних умінь і навичок, формування педагогічної свідомості); виховну (студент повинен виробити в собі почуття відповідальності до виконання своїх обов'язків); діагностичну (студент має реальну можливість оцінити свій емоційний стан при спілкуванні з дітьми, вчителями, батьками, адміністрацією) [2, 65].

У педагогічній практиці присутні фактори, що перешкоджають творчій діяльності майбутнього музейного працівника. До числа таких факторів можна віднести слабку впевненість студента в своїх силах, прихильність до певних усталених схем подання нового матеріалу, побоювання контролю з боку керівника практики, вчителів-предметників, однокурсників, боязнь помилитися і у зв'язку з цим бути зрозумілим неправильно, стан підвищеної тривожності, надмірно сильна концентрація уваги на собі та ін. Саме тому необхідно навчити студентів-музейників перш за все нейтралізувати ці

чинники, які й на далі будуть їм зустрічатися в майбутній роботі. Педагогічна практика повинна носити особистісно-орієнтований, творчий характер і сприяти виробленню індивідуального стилю педагогічної діяльності [1, 96].

Особливим видом педагогічної практики є музейна педагогіка, але в дошкільній освіті вона стала відігравати істотну роль лише в останні десятиліття. Ця форма організації навчання поєднує в собі навчальний процес з реальним життям і забезпечується учням через безпосереднє спостереження і знайомство з предметами і явищами [15; 16].

Якість музейно-педагогічної підготовки в умовах ВНЗ визначається рівнем його взаємодії з музеєм, що дає можливість майбутньому фахівцю повноцінно включитися у професійну діяльність у системі культури і освіти [13, 60].

Відомо, що найважливішою стороною умінь є підготовленість до дій, опосередкована засвоєними особистістю знаннями та досвідом. Осмислення і засвоєння студентами необхідного змісту теоретичного курсу, безсумнівно, з'явиться надійною передумовою формування професійних умінь і навичок у педагогічній роботі в музеї.

Педагогічна практика студентів спеціальності «музейна справа» є обов'язковою складовою навчального процесу, під час якої відбуваються реалізація засвоєних на лекціях і семінарах способів діяльності, освітніх технологій, втілення в життя ідеалів освіти. Педагогічна практика своєрідна перевірка правильності зробленого вибору, здібностей, інтересів, цінностей. Одночасно перевіряються якості професійної підготовки студента на конкретному робочому місці, в реальній ситуації. У ході практики студентам надається можливість реального педагогічної взаємодії з учнями та освоєння шкільної дійсності з позицій педагога [10, 9].

Отже практика слугує випробуванням професійних якостей для студента-музейника, а з іншого боку – вона є одним із найважливішим етапів формування педагогічних здібностей. При цьому студент-практикант проявляється у різних функціональних позиціях: організатора навчально-

виховної діяльності учнів та організатора власної діяльності, зміст якої є для нього особливим предметом усвідомлення, аналізу та оцінки.

Література

1. Абасов З.А. Роль педагогической практики студентов в их профессиональном становлении / З. А. Абасов // Социологические исследования. - 2002. - №3.-С.94-96.
2. Антонов В. Система подготовки студентов к летней педагогической практике / В. Антонов, Нуртдинова А.; Соловьева Н. // Народное образование. - 2003. - №3.-С.63-67.
3. Баглай О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців міжнародного туризму до міжкультурного спілкування у професійній підготовці / О. Баглай // Педагогіка і психологія професійної освіти: науковий журнал інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. - 2011. - №1. - С. 46-54.
4. Гавриленко О. М. Роль педагогічної практики студентів у формуванні готовності до професійної діяльності / О. М. Гавриленко // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. - Серія : Психолого-педагогічні науки : зб. наук, праць. - 2011. - №10. - С. 207-210.
5. Дацько Ю.М. Роль педагогічної практики у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови //Вісник Львівського університету. Серія Іноземні мови. Випуск 16. – Львів, 2009. – С.199-206.
6. Карасенко В.Ю. Як повернути дитину в музей, або як повернути музей дитині? //Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі. (Збірник матеріалів загальноукраїнської наукової конференції з проблем музезнавства, присвяченої 160річчю заснування Дніпропетровського історичного музею ім. Д.І. Яворницького) Вип. 11. — Д.: АРТПРЕС. 2009. С.534-547.

7. Класова О.А. "Музейна педагогіка: проблеми і досягнення" // www.artmuzeum.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=115%3A-q-q&catid=34%3Ademo-category&Itemid=53.
8. Коваль М. Об изучении "обратной связи" / М. Коваль // Советский музей. – 1988. – N 1. – С. 54–56.
9. Нагорна Г. О. Формування у студентів педагогічних вузів професійного мислення. Автореф. Дис. ... д-ра пед. наук:13.00.01.- Київ, 1995.
10. Нагорский Н.В. Музейная педагогика и музейно-педагогическое пространство / Н.В. Нагорский // Педагогика. – 2005. – N 5. – С. 3–12.
11. Слостенин В.А., Тамарин В.Э. Методологическая культура учителя // Советская педагогика. 1990. № 7. - С. 82-88.
12. Столяров Б.А. Музей и подрастающее поколение. Из опыта музейно-педагогической работы научного отдела художественного воспитания детей и юношества Государственного русского музея. Выпуск 1. - Санкт-Петербург, 1991. – 64 с.
13. Чумалова Т. Основные принципы музейной педагогики / Т. Чумалова // Дошкольное воспитание. – 2008. – N 3. – С. 58–63.
14. Edukacja muzealna w Polsce. Sytuacja, kontekst, perspektywy rozwoju. Raport o stanie edukacji muzealnej w Polsce, red. M. Szelaґ, Biblioteka Narodowa Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa 2012. Zaznaczyć należy, że pierwsza część Raportu prezentowana była przez Forum Edukatorów Muzealnych, jak również na łamach 51. numeru „Muzealnictwa” poświęconego działaniom edukacyjnym w muzeach. „Muzealnictwo” 2010, nr 51, s. 34-47.
15. Gaj R. Muzeum miejscem edukacji, „Krakowskie Studia Małopolskie”, 2002, nr 6.
16. Pater R., Miejsce muzeum w edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży, w: Kultura artystyczna w przestrzeni wychowania, red. B. Żurkowski, WUJ, Kraków 2011, s. 155-178.